Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СВЕТ

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома,

Нохч-Гlалгlай АССР Лаккехьарча Советен Министрий Советей орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газета арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 11 октябрь, 1973 шу. ● № 122 (5383). Мах 2 кеп.

Украина Компарте Центральни Комитетага Украински ССР Лаккехьарча Совета Президиумага Украински ССР Министрий Советага

КПСС Центральни Комитетан, ССР Лаккехьарча Совета Президиумон, ССР Министрий Советан йокхучча къахьегача металларгон дворене цу отгадеп Японе Премьер-Министра Какуэй Танаке сийна.

Японе Премьер-Министрана цхьана шу тlа бар Советски Союзе воагlаш цунна удувбаьнна бахьана тlаьх а хlаьта йиттта СССР-ера Японе посол Кинъя Ниидзэки а.

Советски воагlонгахьара шуи тlа бар КПСС, ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев, ССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин, ССР Министрий Совета Председатель Н. В. Подгорный, ССР Министрий Совета Председателя заместителеш Н. К. Байбаков, В. э. Дымшиц, В. А. Кириллин, В. И. Новиков, З. Н. Нуриев, Л. В. Смирнов, Н. А. Тихонов, ССР министрий, паччахьалхенан комитетан председателеш, кхьоболу официальни нах.

Шуи тlа кхамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева. Цо вьлар:

Веза господин Премьер-Министр!

Ела дамаши господаш!

Новаьстой!

Мукъаба сона, г-н Премьер-Министр, Хьоца, кхьча межлашшарча Советски министрга г-нага Охlгара, Советски Союзе воагlаш Хьона удувбаьнна ваьхьарчу дийнахь ас Япониере Премьер-Министр-ца дер тlара моаршал дала.

Советски Союзе Хьо вара боккха лоархlам бу оха. Японски правительствана керте латтар ужа тlехьарча шеранна эгlара кхьаьна Москве вар да ва. Цхьаьнакхетарна шиъ-йолаш да, Советски Союза общественность сона хетачу, Японе общественносто а санна вар перегlорашта тlоагlтlа уйла тlаIоттийтар хилар. Царна хьо хьайолийт вай шин мехка юкъера бувзамаш дlаIхо тоадаргеи дичана доалахоп гlулакхан дегlаоладаргеи дегlоагlойтlа.

Цуquхьа, баьхьар вьлча, цхьаьнакхетийн политически деятельташ уйла тlаIохийтача дуккхачен тайп-тайпарчех проблематаш юкъе цхьаьна ха цхьаьнакхетарча тlема кхерама кlалхьарогlур машар доаттаберан тlоагlтlаберен декъар санна дерригача мехкашкарча миллионаш а миллионаш а болча наьха дегаштта цеплара гергара йолеш цеплара тlоагlтlа парта дегlайолалаш этгара тlоагlргlа долча цар вахара тlаьштанна юзвеанне проблема.

Шоашта юкъера гlулакхашка дуккха доархlаме дешаш, царна цхьана экономика, культура, адамий гlулакхий кхича сферашка цхьана леладелча гlулакхашца дувзаделна дараш а, къастаре дела ваш хул паччахьалхенан. Цхьабакъа геттара дика кхеташ да, уж деррига декъарш голаме кхоачашдара дола доархlамегlа-таш, тхона доаннаш ваьхьа оттаделга, болху тlаIара йlаьнна. Уж ала а е кхьаьле а болча дуккха паччахьалхен деятела шиъ хьакъа тешаме гlулакх ге безам болаш вале, шун этгара кхьалхара декъар да машар тlоагlбара долаш тlама дер.

Цунах тхо тlоагlрга дог тайша да. Йиттта хеташ да тхо Японошара тхоаш гlулакхаш а, цу дакъе Хьона оазар ешаш йола переговораш а, г-н Премьер-Министр.

Япони, Дальни Востокера шоай долахо, доархlаш, цунна хьашт долаш, дикадар хилар лоаш да советски нах. Тхаьнига дика довзаш да японски чалкъо шиъ экономика, lиима, техника, культура деrlакхувалча дакъа доккхий толамаш. Тхона дика хоп дуйен экономически потенциале Японе мел йоккха моттиг лоаш, цудухьа оахь кхетаду, массане кхьаьна машар тlоагlбаран дерригача мехкашта йоккье машаре цхьаьна леладу гlулакхаш дегlаоладаран цхьана къахьегача цунга мел доккха дакъа лаца йиш я а лаца дела а. Цудухьа оахь чогlадерг дар Азин дерригача дуйен тlеи машаре кхерамален тlоагlтlар дуьхьа дуккха, дуйен хьакъашта юкъера проблемаш кхетаеча Советски Союзан Японен цхьана гlулакхаш леладар.

Шун а тха а во йоаалаш база я, цуьхь кор гlюртолта а еш, советско-японски гlулакхашца дегlаоладаца пlаIхьаIхьакъаш ахь бийр долаш. Шинна а мехко тайп-тайпарча доакъьашка цхьана хьакъаргар бахьан долаш уж тlехьарча шеранна дукхэ тlама даьд.

Тlа-тlа хьинарга шуьга оахь дlаIхо экономика дегlаоладаларен советски халкьий материалын хьал-торон культурен. дlаIхо айрен дакъе доккхий гlюй чухьа ра деххарш оттадаь. Тхо тlа хьакъара политика машар безаш мара ца хилар цlаьхьа а бакъдеш да.

Цоагlа раьза хинна белгалдоаш оахь уьк тlехьарча церанна Малбуборен дуьхьачча капиталистически паччахьалхенашшарча Советски Союза гlулакхашка хинна тоьаа дика хуштаваш. Из тайп-тайпара общественни строяш йолаш паччахьалхенашца машаре дахлиген вlашц гlойле йола гlулакхаш деладелеп оаха кхетадеча тайпара да. Оаха боккха доархlам бу Японошара тхоаш гlулакхаш а цу оагlоргаьта дегlаахара.

Историе кхоачам болаш дог гlюй а лоь хьаьжкъ миллиграмм. Цуьнга ден хьакъоч кхерадаза. Цо ала: Хьона цеканна. Цо ала: Хьона цеканна. Цо ала: Хьона цеканна

ДIаяхача замах юхедисача воча гIулакхашта духьала

ДЫ ЗУЛАМИ

КПСС XXIV съезда решенеш тах а йоахлш, городен юртен миллионан болча къаьлг-гIмкоша хьпаьс кIалъе хIоллаг-на пятилетка хьоалаг1ча, хоалабоча шера заданеш толаме кхоачашъ1ра.

Хlыта а вайна юкъера дlабо-лариа бе лепъкорам дерал, спецу-линташ, тулеишаш. Цу тохабен лела цу кхайкаберашна общества-на пайда хургболаш къахьега на ловш, кхачар хьакъ дуош, пачча-хьалхенгара духьала дlаоладеч-пуина кIеззигаш дlаоладеп Гергара бола кхыбарниг.

Ишттта вайна юкъе да малларш тIехдоахоранаш, хулиганаш, бакъо боаниш хьоал тера, цIанта-че леладелг бола нах. Кlирдаь шоай гIулакхдан леладелг а бусалба сан-яраш санна, ишттта православанин христианскин дlаа а тайп-тайпара тобаан.

Докхха хьоал ду кIезига кхе-там бола нах, тулгIбе гIерташ, кагийхой шоай тобанта цхьаь-ъулдан, дыл фолантмс мискалбаз-хашт кхаччалца кхъе моагIгIаз дехкаш. дынах бола нахка тешам шоай хурдаь ца бойта гIерташ йолча дыл тобаашен авторитета-шен.

Вай республике бахача нахах тоъал докхха дакъа дынах тешам хиларах пайда а эцан, морально-нравственни, дешна юкъера, сат яра-яхара, кхалсам гIулакхдан шоай тIахьожама кIел оттаде гIевг масе тайпарча сектайн мур-дий тобабан кулгалгахой, шоай ву-лаше лаьцна ю вар кагийхошта, дукхагIбараш деи хIама а доа-лаш, общественни пайдана къа па а хьегаш, дынах тешараш мур-лашен телача загатахи сеглехи бах тж.

Дын тобабаца берийн кхуьш боагIарийн-гIйла толхаю, царга зерват бийсашка дакъа дашйта, дын Iамалаш кIайа а гIерташ.

Дл хьекъарана могалу кхеиза йолча йийIаеш маьрс гIийпаеш, раьза боашашеха а мехкарг удабе1га. урдув йIлелгеи телгеи, доалабалча пискалаште шарийата Iаьдалгаш махкар дехкгIаг.

ШарийIата Iаьлал телхаделга доарХI саг йоолайчча ЗАГС-е ре-гистрани ярах. хIаьта уьл тIехьа-гIа дац, берам бIийкалгIа дьяраш доарХI.

Закано дарцаьхь доарХIача хIа-маех цхьанне —, урдув далароп эдарои кхалсага сий доалу, йох-каш-шаш йола хIама морг хулийт цхьаь; урдув сов тIехьа-гIа а, дуьл Iнчхалий дешна-новлоша ур-дув доккхагIа хьан эш хьажа шоайла яхь лелаю), хIаьта саг йоалеш вар, ишттаг, урдув вIа-шагIнера гIерташ, дехкарш а хььрче, уж дIатакъар дуьх цхьанна эуламаш ца дича валаш (наччахьадахьч кIамаш, ахча лоч-кIалдеш, стенгахаш ю1, кассаш, баьцаш йоахар, кхыдарш).

Д АГАДОАГIА сонз, 30-ча шерашка, вешта цул ду-хха тIехьа-гIа а, вайнаьха сто фурашк тIатилла, гIоноаш Iочхйа хьачий тIайийха мотти хилча, из бIярга на вешаз гоама хинна, хIаьта но керта тIа кIуж битача-м, из вIалла къонах а, лархIоцар, къавста а юртаькъа-хьа.

Уж дюонгаш а хIанз ишттта хи-лама дергдоаш хIамаш а хинна юкъедьяваь, саго бехк баккхаш фурашк тIатилларах, гIоноаш Iотlахийха хачи тIаюохараз, кIуж хургболаш долла хIама да. Кхаь оагIорахьа сихха мухь Iабоак-кхаргбола самосвальн установ-кай ишй тайпара схема оттаяй Минскан цIерагIчен Минский авто-тозаводдий конструктораш КамАЗа лаьрхIа юртбоахама машиний шоллагIдоал тайпа да из. Кхо соа йолча «КамАЗ—55102» яхача машиний ведущи ши соа я, цар йоллагIча наькъан тIа гIолда ле-ла торо хулийт. Комфортабельни кабинажу водителя болх аттагIа

Минскн автомобильн завода экспериментальн цехе вIашагIъ-еллай «КамАЗ-55102» яха марка йола ши самосвал. Московски Литенна цIерагIчен Минский авто-тозаводдий конструктораш КамАЗа лаьрхIа юртбоахама машиний шоллагIдоал тайпа да из. Кхо соа йолча «КамАЗ—55102» яхача машиний ведущи ши соа я, цар йоллагIча наькъан тIа гIолда ле-ла торо хулийт. Комфортабельни кабинажу водителя болх аттагIа

Хоаш малларга, кхалсаг ше ран-за Iоанаша мъьре дхийтарах е из раьза йолча па яхийта гIортарах. хIаьта ишттта из йолаеш мъьре йийгарах а ши шерага кхачалца чуьалла соа ю. хIаьта ца кхачалца йолча йийиг шарийата Iаьдалагlа махьар а дилла мъьре яхийтача ши шерага кхеччалца чуьалла е дъьш цера испрашительни балхаш де суд ю.

Цхьабакъа вай республике кIезига ян из закон телхадеи йола мотти-ваш.

Ахьой — Мартена районе Iаха Гишкелен Дулмаз Закий-Юртара Алуева Гелиет йолае ненна хин-нав. Хlаьта йоl йолае ший вIашт-Iехьа ца Iаьнанчуь тIехьагIа Гишкелегlан Алуевгlарна зоохал-лоп вIашtIехьалъкххад раьза йоаьщашехь а а Белиет цуна Iа а гургболаш, царишата Iаьлалагlа цуг даьита чуьра а гургболаш Мидиш юкъеаьлча мара вIашт-тIехьалелгlар из зулам ца хайта.

Уздув дарахаги эцарахи Гиш-кавеlгlарн Алуевгlарн судага Гlол-ла бехктохкаме эзаб, тIаьта йIа-деша кхина чуьра юха а дашкхоа паччахьалхенга Iачудахийтад.

Шийна сесаг е дагахь кхеиза йола йийиг Хапуразаева йолаеш Комсомольское яхача юрта вахач-на Эльгирея Бешира. Хlанз из уголовни бехктохкаме оэаш ва.

Цхьабакъа цуна чакхдоалаш дан гIулакх. Ишттта сий доадаь йола кхалсаг, вайнаьха Iаьдалаг-гIа, цIа еэаш цул кхычуна маьрс яха йийи а йоаьш. хIаьта из вIагачуна а дац дика хьал. хIана ъьчча хьалхагIа из йолаеь хинна-раша нийсад йоаккхарш цуьпа-ра, шоашта эхь дьыр а лаьрхIа.

ШарийIата Iаьдалагlа мегарг-дан чIома доарХI цинъ а кхы дуь-кхагIа а истий а болаеш а йолаеш хIаьта вахар, хIаьта советски за-конагIа уголовни бехктохкаме оэаш гIулакх да из.

Ахьой - Мартена районе вахача Газбеков Абдул-Азима набахата валла цхьа шу суд яьй истий дуь-кхе хиларах.

Уж лаккх лийнарш санна дола йIочча гIулакхдан делаеш, мотти-ган кхы а дукха а яьй республике.

Хlаьта цхьаь-ъулдан, цIанта-ъулдан, дехкарш а хььрче, уж дIатакъар дуьх цхьанна эуламаш ца дича валаш (наччахьадахьч кIамаш, ахча лоч-кIалдеш, стенгахаш ю1, кассаш, баьцаш йоахар, кхыдарш).

Хlаьта ишттта из йолаеь — цхьа

ФАРТА КЕРТЕ

Й ІАЬХА, голаш етташ лоаймаш хіна Фартана Іотіґіоаґіа шухале ікхочачуча тилла хоза ґіаб тіеб ха. Ухтахара хьаделлалу доаймий Іалама ахканара Іалькъате хоза суґу.

Боарам боашаш хоза, шийх тарра ях кхуі лоайнаш, шера модларіча хана ший тайнара бозанаш ма лоаттара Іалам. Промышленни отходаша бІехдахаа ціена а дукха ціена чъхьара болаш і а лоамен Фарта хий. Ціена ах чъхьара фо, хоза бе баьшиі кіуна.

Сага безам ціоаґіа тіоуза Іаламо, баьшиі, баьшоєіай а оєхачий а ахъаро, хіьата биолог биолог ма вий. Хье спеціалист хіларах тарра хьо Іалаш тарґарґіа из дикаґіа а ціоаґіа ґіа а лоаза деза шиаз ґіаккха а ґіадалаш дагара.

Оаха Оаламан лоамашка дьякхаа хіма кіара дукхача лоарґіа хіамеча хіимай дух тіа дальар тхо. Вай республика лоамашка хоґаґіа болча ку моттигера флоровхи фаунаун — баьшоєіанаєіи оєкхаєєіи тхоашта зедезнар дуґаш да лов тхона. Лоамашка ціоаґіа йоачан хіича хіамаза хіиґаш доккхаєіи хіа кхертіоб іокхуьхьаш ишбола, хьехарам хиш хіла вІЄотт. Цьаьбакъа доґіа сецначуа тіехьаґіа сиха кіезнаґу уж. Из уйла чіоаґіелар тха чух шера ишоє Фартах а. Листача хьуначу кхаьбаллалъха да хіуна хоамаш. Духха эзарашт гектараш и тайп-тайнара ґаьний а кіотарий а тайпаєх йоа хіуна хьуначу. ПІаьхьачуна эслуш шкхєьхьара лоаттара. Ґа тгуна майдаєх іочуґаш а цхьаболуш тайпаєх йола ґаьнаш.

Лоамий локенашка духха лахьи йоаша лиєта хьу я. Цу юкъе я: наж, бІаьраш, ґІаьнаш, кхьаь эсти, кьоаєх, хьуна ххор, хьуна Іаж, тайп-тайнара кіотарашт. Ґаьнех хьаґяа я хоа, хьуна комсаш. Цьхьайчуа — мотгиґашна лиєстаґ Іаьшиґа ґуґашна пилопротивни к а. Аьхьи чу хьунаш атта саг лелалуш ци, цхьаболъха оаххараатта кхераш боашаш лела дика моттиґ а из. Лахєєха хьуна лоаттам ґоргабоал. Ухъаза духъаґіа іокхуьхье ихьан а, муш а, хьех а, кьаєха эсти а. лоаман кхоаєх а ушо попа хьуначу я.

Эггара лаккхача лоамаш ціа а доалиш аукхача оєгіоанашкахь даха хилар тхо. Массанаьха саг хилара лерваш чр гуш — тийдача хьуна тєкъоропаш, хенийх коххаш, легаяь Іаьржлуш яа йоккхий ґаьнаш. Лаккхєьа лоамий хьуначу доххаєдаа лоладелна соаххара ґіа мара е бун а е яазаш е дац. Тера ґіа ґіадалаша лоабог тухбаьнача боєєанаша гуш а ґіоаґіа ґіа. Хіцаєєа, ґІаґаьяь санна из соца на-ґой масєєе шу дахьа кхочу єроашт ґіа ярийолш сиха леладу уьхьаа хьтєдіага.

Советий Іаьлєта милиєархье шеранашка Владимир Ильич Ленинан ціоаґіа йоккхо ешт хьуначу лоамашка лоарадаа. Іаламе лоарадаа доля ґіуладжаш чиухлахарца ихьаа. Ильича лира бекхтоєаме оєаш хіиттаб ций мокъалаш культурца йоха хьаарґа Іаьйна зе дъар. Горґи яхаґа ціеле болу бош хіина саґ цхьа корсан хоздарах бетта чуволіа аьнна В. И. Ленина тіра. Ка Іаьлар дика хоши ду.

Вай республике лелаяь леладу хьуначу лоарадаа, хиш а Іаьлта а лоарадаа боккха лоарґіам болаш бола хьуначу.

Маьхєрча тайдеєх йола хьу, майсала, цох кіайчаєа из коламета оттарга оєа ґіуладжаш єоєаєаш па, лош леладу, 1958 шера дена пона хьу кіайчєера 3,5-за а-гамлашлоа. Наґахьа, санна шиття сиґаш из ґіъаьях желєзой масєєех шу Іаьлта яай хіаттарш. Цу ерригнехьа юкъе 895 гектар-мара ши-поп. Вай-ґалдеєкхаєєіи лоаман хиш. Ґа-лоґоларан лаьхьаєєех 23 шера — 1933 шерагара 1956 шерага кхочачалда Шолж 27 процент, Зеєа 41 процент кіезнаґенаш, іхьата Ахтой, Ваьлар, Мартан яха а кхидола а хиш ґеттара лекъад.

Кхьста дукха лоаман хьуначу тед уьхх тіехьарча 15—20 шера. Тадарах хуларуш соаґіа вай чіуґашта зе ду хенаш текхаєєіи хьуначу дахаро. Цо керда тіаяьина кагий ґаьнаш хіалакъю, хьуна «кіалхьарца» ґіадоаяьх, іхьата дерзан доаяьх. Хьу тийдіа моттиґаш цхьаьхха хіима лоаман йоккхачу салу. 1964 — 1965 шерашка хьу чоаннаґ. Хіайа вьича ґаьнех Іуґґ дьяьхха из ґіъчухха пуина зе ден йола йіабохийт иш бобаш йолаш ґалпс. Іухьхаєа чоаґіаґіий кхоашта чіоаґіа лика лаґбератоеіи я лоарґіъаь йокъашна ґаьнаш. Бакъда цар Іуґґаш дакъе тхатторш-пайда эца, биш йола хоадаль хьу а. Дукха ха ялалехь царех дукхахьаьхь Дъаяжаш хіина а ціна чоаннаґаш хуу. Цудухьа чіхаза желаде деза санитарни а профилактикеча я балхпи.

Дукха оаххарий да лоаман хьуначіка. Эггара доккхаєіа дола аьхха — ча я. Цун лераш а ціезнаґ а нийсаш лоамашка. Тхона оаххарий бІаґгонашка, бакъда дийгий а ахъаєх хьаєхарий а керда лераш-м йіра тхона. Соаххе шийла Іа хіларах дукха дайнад уж оаххарий.

Лоаман хьуначіка промыслови лоарґіам болаш шин тайп-тайнара оєр да, негалаш, алъагалаш, безаюй, борщакхаш, кіус оаххарий да. Ух тіехьарча дана чіхаза йоалаш-ший зубрий. Уж чіхаза еба а дина хьаз дола ши а я. Дукха безаюй тайпана да хьуначіка — хьуна лекхий, упаш, дрен декхий, ишття кхы діаха а. Практике болча студенташа уж оаххарлаш уьх а лучший дипломаш. Цьаьболча студенташа шолг курсовой балхаша, геьлмитологически тохаамаш доий, шіпех Іуламе ніаний эггар профессионалаш.

Ишття Фартачура чіъхьарий бухъа тіехь йоаша садоалла ґіамаш-ни тохкаш а хілар тхо. Шена чіъхьара дуйха бе Фартачу, шортдаь кіоачаш боаяр шарца ни хіамаш а я. Шеналга хьаяьна юаш кхьа тайпара йолча садоалдача Іамай тіитґ ба чіхаза. Уж чіхаза-ба хіара кхерана кіза 20 діаяхоашш дукха дукха ду.

Віаьхий а хоза а ба даьй мохь. Керґіга а да чіхаза: хьуна, лоамаш, бекх бола оаххарий, дух хьа ціена чіъхьарий дола сиха хий, тоалеяь жа Іуґаш дажаш аьлийнаєи даьєіеаш, ишття кіы діахо а. Лорае а соаьяькха а еза из дай мокх ґаьнаш. Амий вай хіоане дукхача дакъе Іалама бетґіеєа хьаьяьяе, ишття пайда ґаьнаш тайна я.

Д. УЖАХОВ,
Т. ТОЧИЕВ,
Нохч-Іґалґіай пачхьалкхан университета доценташ.

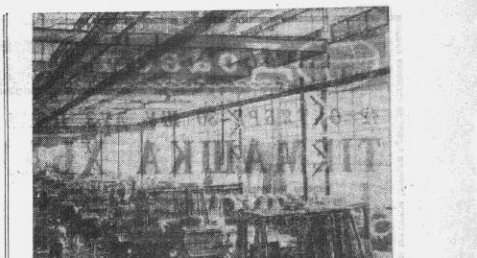

Т.150 яха трактор віашаґіъехкаш йола шортґіра конвейер а Харьковски трактории заводе хьалъяьна йоккхуча цехе. Керда модносташ хиннад хьалха карйерзавра керда машинаш арахецарг темдаш хьаєяьна дуґаьна яьх. Вар-ґіа предприятие.

Трактораш сраша кара я ерзаяь, кийчьаьл Т.150 яха йола б массеєх эзар трактор, царех 300 соагіа — планах Тіа.

СУРТА ТІА: конвейер тіа я Т-150 яха керта трактор.

А. ТАТАРЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

«ТАЙГА АЬЛАНЦА» ВІАШАҐІКХЕТАР

Шоаьхьашш Жіаленш юрта дус. Урсаш — тха деррига гера, Чарч ларяіа долх тхо.

Башка кіеранаш Іуґґаш дац яз, нагахь ма-ваьнна чіъхьа, лела шуя безам па хуле. Дика тургіала ґіаґаьнаш хіина кхочача ба «тайга аьла» бІаґгарона. Оаххарий массеєа а бІаєтан юкъе а. Іаьна Іаьна а а ваьнна — оцу тІаьяьнна кіьаьяь тіа — шу тіа йоаьяьча яьссача мотгиґашна уж ярадьяьнача хана.

Сендухьа лоаяґіг хьуна саяхь ран? Са пачхьалкхан экономическа Іалмай кхаьнаєеіа. Устинов Семена йоах, тайпера бакъалерга ши чарашкъ ду ха. Іаьнаєеіа мед оаяхьий ґаьнаш хьуначу ма въашна хара. Іаьґаяь боарам ва толхабар духьа оаяхарошта юкъе ра ґіадаьха дезарш боєьоаш ма ґаґіа оаяхарий да ца дезаш.

Устинов хабар дукха ґіаьяьа доаш саг ваьш цхьаьхха Іадьяьма е ціоаґіа уйла ґіаяаш ва. Уда яхача хин атаґіа моллаґіча кіьяько я дувнарга яюна из хьавоаяьнаш цкъаґа чарашкъ ду ма въашна хара. Іаьґаяь боарам ва толхабар духьа оаяхарошта юкъе ра ґіадаьха дезарш боєьоаш ма ґаґіа оаяхарий да ца дезаш.

— Іаламаа дуйла санна доаш да ваьш саг ваьш цхьаьхха Іадьяьма е ціоаґіа уйла ґіаяаш ва. Уда яхача хин атаґіа моллаґіча кіьяько я дувнарга яюна из хьавоаяьнаш цкъаґа чарашкъ ду ма въашна хара. Іаьґаяь боарам ва толхабар духьа оаяхарошта юкъе ра ґіадаьха дезарш боєьоаш ма ґаґіа оаяхарий да ца дезаш.

Устинов хабар дукха ґіаьяьа доаш саг ваьш цхьаьхха Іадьяьма е ціоаґіа уйла ґіаяаш ва. Уда яхача хин атаґіа моллаґіча кіьяько я дувнарга яюна из хьавоаяьнаш цкъаґа чарашкъ ду ма въашна хара. Іаьґаяь боарам ва толхабар духьа оаяхарошта юкъе ра ґіадаьха дезарш боєьоаш ма ґаґіа оаяхарий да ца дезаш.

Устинов хабар дукха ґіаьяьа доаш саг ваьш цхьаьхха Іадьяьма е ціоаґіа уйла ґіаяаш ва. Уда яхача хин атаґіа моллаґіча кіьяько я дувнарга яюна из хьавоаяьнаш цкъаґа чарашкъ ду ма въашна хара. Іаьґаяь боарам ва толхабар духьа оаяхарошта юкъе ра ґіадаьха дезарш боєьоаш ма ґаґіа оаяхарий да ца дезаш.

Махтбузехьарча Іилмахочо тешал ду

Рузкъа зехьа доадаро къел тІаяхь

Дегіадоаґіача мехкашкарча муґґареча калдегаяюучуя шиґ муґґареча кхачаяча ґіадаяхйта йиш йолчуя дуккхаґіа доалу ВІашаґікхиттарача Штаташка жіаяи лелалларга. Продовольственни проблемз Жіьяхєєеча хиня кіоастаяра Индена мшача ахчаґа 20-за дуккхаґіа ґіадохийт империалистически державанна хіара шера гергаш хьадарга. 90 процент рекламни объявлениеєт латташ доаяна єарґіаяяанахьа цкъа арадоалаяча «Нью-Йорк таймз» яхача газета 20 гектар хьу чжчхьякхха хьадь кхьуст яш. Хіьата из хьу коаместатотатєера 20 шу гергга хі ял яш.

Йиттаяа да «Устоя я из о Іоаддаяя» яхача воввааш волча французскоя профессора - экономиста Рене Дюмона керла язбаьча балхатіара ахха массеєх бакъдар. Газет лешшуяу дог теша а деш. Р. Дюмона кепатехь арабаьккхаб кьаяле гучалякха иниз бола тохкам: «Іалама рузкъех пайда эцаґа ґіулакха хьурмат доаяаш а капиталізм. Цо йіръайбоа хьа башка-хоаяча цлацета ирь къєуятаєе. Из шу гергга хі ял яш.

Йиттаяа да «Устоя я из о Іоаддаяя» яхача воввааш волча французскоя профессора - экономиста Рене Дюмона керла язбаьча балхатіара ахха массеєх бакъдар. Газет лешшуяу дог теша а деш. Р. Дюмона кепатехь арабаьккхаб кьаяле гучалякха иниз бола тохкам: «Іалама рузкъех пайда эцаґа ґіулакха хьурмат доаяаш а капиталізм. Цо йіръайбоа хьа башка-хоаяча цлацета ирь къєуятаєе. Из шу гергга хі ял яш.

Йиттаяа да «Устоя я из о Іоаддаяя» яхача воввааш волча французскоя профессора - экономиста Рене Дюмона керла язбаьча балхатіара ахха массеєх бакъдар. Газет лешшуяу дог теша а деш. Р. Дюмона кепатехь арабаьккхаб кьаяле гучалякха иниз бола тохкам: «Іалама рузкъех пайда эцаґа ґіулакха хьурмат доаяаш а капиталізм. Цо йіръайбоа хьа башка-хоаяча цлацета ирь къєуятаєе. Из шу гергга хі ял яш.

«Духха ха йоаццаш а тІехьаяа йаьнаєеіа рузкъаш хий, фо, лаьттаа, лаьттах йоахха пайдана ліамаш — боарам боаяаш дукха хетар производствон потребленни шоаш кіезнаґа хиннадаь, — яду Р. Дюмона. — Цъьаьбакъа Іалама рузкъаштга ешйола эксплуатаяи юхьаьхьоалаґіурґіоанача йоалаш латтача хана, дунен тіа болаш иах ухь тІехьарча Іаь шера сиханка хьа семпезтіа себаш латтача, ліаьта Іалама рузкъех эца пайда ухх тІехьарча біаь шера цуя хьаллаґіа ґіадаьхача бІазза 100 шера нйіаґіа ґіулакха хиннача хана ліалак хиле ґіертаґі-хьогі баьй. льяна уйла е йоаґіа», Капиталізма хьалаяка «гонаьк бІехьяро, фена, долхача хишка, океанашка пронзвеєтва отходаш ювяро, ну цхьаь хиина юхь кьовла маґіогта еш потребленн а хилча, вай планета Іалаьмате сиха ціалакье тарьях.

Капиталізм віалла ийісо йоашш къизеи я, дегіаяхча «калоча пачхьалкхенашкарча ґіулакхаяча, хіана аьлча цар естественни рузкъаш віалла доаяача ґіулакха доаяаш доаяеєи лаґґ. Цу тІа а уж мехкаш дз продовольстви па тоьярах хало йоаяаш. Йза хіама во доллаш ліаьта дукхагіЙбуча хана ваьш 500 миллион гаррга ба. Тоьяа боккхача боарамме Азе, Африка, Латински Америка Іалама рузкъашт доаяаш чотах даьлхача Іалаьмате дукха атчеи рузкъех тІемага, герз Іоаларга, хіама сетта тІехьаяарах йіечча ліамашка ді а ухийташ, цу цхьаь танна Малхбузенна мотгиґашна дегіаяхача мехкашта ворхсостала дала яхча яяха. Цуя совгіа, цу мехкашка, хуьча прогрессивни социальо - экономически организовнатта новкъаґіе а ец. США-ха Малхбузьяркара Европехи тийна уж хуґґа чіоаґі а деш, империалистически наччхьалкхенашка торо хилийташ шоай Іалама рузкъеєх царга шоашка лерттіа пайда эцийта. Белґгала аьлча, Р. Дюмона яяху массеєхааза йоккъа оттараз яхь миллион саг моалла лечь яхьлачеи хіаьта біаь эзар бежан къе денначеи Мавританеи, Сенегалъ, Малех, Верхни Вольтах, Нигерех, Чадах.

Рене Дюмонаца цхьана хьожаргда вай Индерча хьалагга. Массеєх ду шу Іалаягіа лакха хьуначам телаш дола дуга сорташ ліаяа доладелъа шига. Цъьаьбакъа ду «тамашна-дуга» культуро хетача тайнара» хьуначъам ґіулакха Іалаьмате дукха ґіа удобренеши инсектицидаши туаса еза, медикаменти дегіаяоалашкеи кэмйола агротехнический мероприятеи чакхъяханзеи яръяш. Цу ґіулакха ліаяа ачча айбєєендаш. Индена. «Деьл алийта ґіулакх де йиш йолаш ер Малхбузе, — яяду Рене Дюмона, — Индена хохалург сихха 10 миллнард доллар а денна. Цу ачча ліаяа лош доаяа Чіана хьат Малхбузено хіара шера герз Іоаларга дІеухийтача 200 миллиарда доллараша, е США ліара шера рекламага ґіа ліаґаяаш. 20 миллиард доллараца ийісдича».

Азерча, Африкерча, Латински Америкерча дегіаухача дукхха-та межкашка нах ґаьнм моцца юаш болча хана капиталистически дунен рузкъа ґіа ліаґаяаш. Ма-ґанда, США-ги Малхбузен Европехи цхьаь саго дийяхьа буача ехачий ґіулакха ліаґаяаш ґіа ліаґаяаш. 3.200 я, хіаьта дегіаухача межкашка лоадаяаш ліаяа дохийт, хіаьта дегіаухача межкашка лоадаяаш ліаяа дахийташ, цу тіа а белдала доккхаґіаоача дакъах хьадаьр доладеош Іоаяка хьаьяьш доаяаш ґіулакха ґіаяаш, ювяро, ну цхьаь хиина юхь кьовла маґіогта еш потребленн а хилча, вай планета Іалаьмате сиха ціалакье тарьях.

Капиталізм віалла ийісо йоашш къизеи я, дегіаухача «калоча пачхьалкхенашкарча ґіулакхаяча, хіана аьлча цар естественни рузкъаш віалла доаяача ґіулакха доаяаш доаяеєи лаґґ. Цу тіа а уж мехкаш дз продовольстви па тоьярах хало йоаяаш. Йза хіама во доллаш ліаьта дукхагіЙбуча хана ваьш 500 миллион гаррга ба. Тоьяа боккхача боарамме Азе, Африка, Латински Америкерча дегіаухача межкашка нах ґаьнм моцца юаш болча хана капиталистически дунен рузкъа ґіа ліаґаяаш. 3.200 я, хіаьта дегіаухача межкашка лоадаяаш ліаяа дохийт, хіаьта дегіаухача межкашка лоадаяаш ліаяа дахийташ, цу тіа а белдала доккхаґіаоача дакъах хьадаьр доладеош Іоаяка хьаьяьш доаяаш ґіулакха ґіаяаш, ювяро, ну цхьаь хиина юхь кьовла маґіогта еш потребленн а хилча, вай планета Іалаьмате сиха ціалакье тарьях.

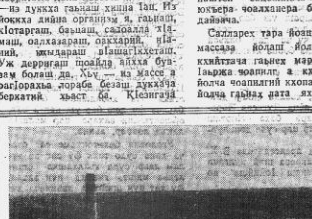

МОСКОВСКИ ОБЛАСТЬ. СССР 50 шу дизара ціеранаша совхозан-комбинато ухх шера ґіа 1000 хурскаи кхеерыь, пачхьалкхенга 8,5 эзар тоин хьаьхий дух а

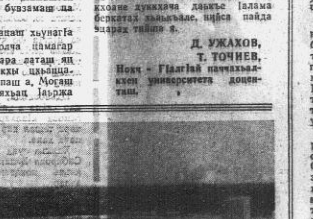

дохкардга. Поточни автоматизированни хьисанге хьаьхий дух доаккхиига Іаландара мел эзнар совхозе долаш да. Хіара дел-бус

640 грамм дуда тІаьхет хьаьбаьнта.

СУРТА ТІА: комбинат.
Б. Барабанова сурт.
ТАСС фотохроника.

ШИЙ ҐІУЛАКХА ГОВЗАНЧА

Кхеєча керторча юртбоахама культурех цаі — шекара сиекла а Гудермесски района. «Кавказ» колхозе. Хіара шера йоккха майда ліаяаш ду хуьлуда ґіулакха хьалхарчеи шоллаґіеи бригадеи кхаьшка. Хіиттаз сухуллоь чуяаш латт из культурех.

Іуйран шеслаґіоз, ах, сахьат дальна ха ер со-колхоза ґіаґаьнаш ва бригаде шекара сиекла пуяна ча кхаґіа тіа кхаьчача хана. Хьалдарча дийяхьа сайрийна лаьґіо ґіайлача дого йоаяаш, ґіаьяьа хиллар баьлъа доаяаш дукха холо хьег - из лаьттах, лордех цаньеш боаххача наха. Ах бІаьз соагіа саг ва уж-кхаґіа тІа.

Шекара сиекла хьа-ваяккхаш «кхоб» яа ши агрегат мара ци кхаґіа тіа болх беш. Цъьаьбакъа планагіа кхи а ши комбайн кила езар. Уж кхаґіа тіа яаґар.

— Мичаґі шуя сиекла чуяаш йола комбайнаш? Хіана яа уж болх беш? — хетт аз.

— Тахан Іуйрайна ораяьхьара оаха ха ґіа. Цъьаьбакъа урсаша тІалетача тІаьдача аьлъа-то новкъаґіо ец. болх балаизар царга. Цудухьа бригада стане ді а йига діаотіае йіяьяш. Хіана тіа бригадир Хаьжиев Іамран цай гіончаша комбайна сиекла хьаохаяча дакъа рёконструкци ец ва. ше юкъеболаґіьяча рационализацеш. Іамрина тоьяяуз тІетьаьла комбайн болх бара йоякъа хьарг йола ер капитализтически мехкашка. Европейски столичашка ниъ хьа ша ихоачаш автомашинаш лелача хана дегіаухача мехкешкарча ахархоашка молдаґіола аьшка иях жца а ахча» дац.

Герз хьадарг доазуь оттадари цуя тІехьаґіа хьа ма дега гергга соцаґіа — яду, Р. Дюмона кечачох, Малхбузенеи дегіаухача мехкашт юкъе Іалама рузкъаш хіана инйсйо йоацаш дехьаґіа ґіулакха ґіаяаш. Іламлеоо йиттаз йоах, дегіаухача паччаьяккхенашта тІадиса хьаьха хиннача метрополей боарам боацаш доккха деккар царна тІера ґіадаьккха а хіьата ишття Азе, Африка, Латински Америка Іалама рузкъашта национализаци е а ець, уж шигарча хьаьжий шоай тІаьхожама кІад а оттадаь.

С. КУЛИК.
ТАСС.

Ишття болх берболаш хургіа хіанз оаха тоаеш йола комбайнаш а, — аьлар Арсанбиев Яраґіе.

1947 шера Киргизе Джалалабадски области Сузански районера МТС-е болзбелар Хаьжиев Іамрана къаьхьаґіа ниъ. Шин Іамрана тракторист хьаяьхьийтар ю. Цуя тІолъмаш дахарах гийнача Сийлен грамотаяа, мах болча совйетскоя.

Цу шерашка бІаьш тоннаш кіеб «дошш» — хлопок кхе а я пачъхьаьхьенга дІаелар Іамраиен цун бригадин. Хіьата хлопок кхе яра план тІеххьовзаш ца еш ахь шу дІа'а дахийтаяар. Цунна тешал ду Іамрана балха тІа дина тоІамаш дахарах гийнача Сийлен грамотаяа, мах болча совйетскоя.

1957 шера шу ваьча, хьалхийяча Гудермесски района Кошкельн яхача юрта пІаяера Хаьжиев Іамраи. Цу шера ліашагІьхьелар «Кавказ» колхоз а.

Колхоза экономика чоагІтеча лоарХаме дакъа лъяар механизаторяша. Царна юкъе балха тІера йолаш, боахамах дог лаззш дацара кьъьстта белгала вар Іамраи.

Хіара шера керда юртбоахама техника йоаІар боахаме. Из дас Іоамаала везар. Хіьата механизатора боккха опыт йолча Іамрана сиха къьхьаата воллар молдаґіча агрегатаца. ТІехьаґіа "из агрегат Іомае новкъостаа доза кьича механизаторашта а.

Цудухьа шу чакхдоаккхаш шоллаґіча бригада керта агрегатаца Іамрана. Цъьаьбакъа Іамраца а цо бригадин воллаше а пахдадаш воккхо ю цо бригада. колхозан техникан мюмотта дикаґіа йолда баккхаза, хіьата бригада рационализаторша кхоачар. Цъьаьбакъа дича инйсаґіар, бакъьлъяр, пайдаелґіар духхаґійочча хана эттара ґіа Іамраца Іамрана корадоаґіар. Пахкха шин новкъосташа, ґіончаша инй цъьаьрал дора Іамрана эттарга.

Цъьа тІехьатосса керда культиватор ера колхозе. Из шин трактороло ґеда ца йича ялацар. Дукха уйла йир колхоза рационализаторашца цъьа трактор мишта муьхьдоаккхалургьи ца хоши. Эттара тІеъьа Іамрана дагадехар культиватора дехьеп сехьен йоахха пришеаш дІа а яьха юккъе пІаґіа.

Цуя тІетьаґіа кхи а цъьа рационализаци юкъейоалайар цо.

Пхъаґіта мер эттара мах ашар дар колхозе. Къаґ цъьан Іистера уж тІеъьа а дийна цоллаґіча йистера тІеъьа а. Цуя тІетьаґіа дархІ шера тракторни бригада кулгалдеш хилар.

Цу шерашка бІаьш тоннан кіеб «дошш» — хлопок кхе а я пачъхьаьхьенга дІаелар Іамраиен цун бригадин. Хіьата хлопок кхе яра план тІеххьовзаш ца еш ахь шу дІа'а дахийтаяар. Цунна тешал ду Іамрана балха тІа дина тоІамаш дахарах гийнача Сийлен грамотаяа, мах болча совйетскоя.

Цъьа тІехьатосса керда культиватор ера колхозе. Из шин трактороло ґеда ца йича ялацар. Дукха уйла йир колхоза рационализаторша кхоачар. Цъьаьбакъа дича инйсаґіар, бакъьлъяр, пайдаелґіар духхаґійочча хана эттара ґіа Іамраца Іамрана корадоаґіар. Пахкха шин новкъосташа, ґіончаша инй цъьаьрал дора Іамрана эттарга.

Цъьа тІехьатосса керда культиватор ера колхозе. Из шин трактороло ґеда ца йича ялацар. Дукха уйла йир колхоза рационализаторша кхоачар. Цъьаьбакъа дича инйсаґіар, бакъьлъяр, пайдаелґіар духхаґійочча хана эттара ґіа Іамраца Іамрана корадоаґіар. Пахкха шин новкъосташа, ґіончаша инй цъьаьрал дора Іамрана эттарга.

М. ХАМАТХАНОВ.

«СЕРДАЛО»

Доазол дехьара

12 ОКТЯБРЕ–30 ШУ ДУЗ ПОЛЬСКИ ВОЙСКА

ТIЕМАШКА ХЬАХИННАР

Тадеуш Костюшко цIерагIойла Варшавски механизированни дивизи — дупен шоллагIа тIема шерашка советски льытчан тIа вIашагIьелла хьалха Польски Войска эгIара хьалхара соединени. Ленино яхача юрта яхкечча тIемаца дIаболабаьлча карайолаяьча Берлине чакхбаьнна боча сийлахь тIема ницкъ хьабенаг цо.

1943 шера май бутт бар из. Польша тIегIирзовашца дIалаьца, тIоагIача террорашца белгалдаьнна дийзагIа цу лар из. ЦIхьаьбакъа доздоахIйла йолаш хинна шу лар из. ГIай, Сталингрда юхье, бокъонца яйшар гитлеровшаш. Лоаллаца оттаьлв Европа халкъаш, хIьаьта шарца пхьаьна полякаш а, сатуьсаш хьежар Совéтски Экъара толамашка. ДIалаййачь мехкашка боярам боагаш боккхача низашца дотлуш латтар къовсаме ала. Фашисткин гIаьрхьоата дуьхьала гIайтта халкъаш шоаш мукъъадарг хилларг тешаш дар, Советски Союз Германена хIоллакъеш хIама тоха мегаргдоча адыха реальни низ болга а хоьш.

Советий Мехка духа ъара гIеро бе а дела Польша мукъъаккхар дуьхьа къовсам доаттаде бесам болаш болу польска беженцаш. ЦIарех цхьабарш Советски Экъара мугIарашта юкъе а болаш латаш бар, вокхар тыде болх бора.

1943 шу доаллача ваьхна польски коммунистий инициативагIа польска демократ патриотий Союз вIашагIьеллар СССР-е. 1943 шера 8 мае советски кепайозан тIа арабалъар Советски Экъара тхьана немецко-фашистски гIаьрахоата дуьхьала латарг йолаш Тадеуш Костюшко цIерагIа дивизи СССР территорие вIашагIйоллара. Цхьаьнгахь польски патриотий Союзо дь дехар кхоачашде ашна Советски правительства соцам бъ хилларх бола хоам.

Дивизи — хурдолча кердача Польски Экъара ядро — вIашагIьелла моттиг яр Рязань тIкъъь итт километр дехьара Сельпы. Полкашта тIема гонах хьайхаш советски инструктораш бар. Массеж бутт баьнначуь тIехьагIа Ленино яхача юрта юхье хинначуь тIем тIа эттара хьалха хьалхолар кхтоше концация шоай тIема денал. Советски Экъара тIемахошца оагIув оагIох а теха латаш бар ув. 1944 шера июле шоай льытчан тIа баьр ув хиттамухьаьлеп, цу хана тIаь эгIара хинначуь польски экъара мугIарашта юкъе а болаш. Польше тIом беш хинна Людовой Экъара отрядаш дIахийтта Польски Войско моах мукъъабахкахеч фашизм бокъонна йохачеч дакъа доаллаш хилар.

Т. Костюшко цIерагIойла дивизи тахан бокхха тIема низ мичхьа а хьоалъуьш доаш дIахьара соединени. Фронте яхьача ханеч дагадоагIаяш къовача тIехьеп дегашка дах. Байрахийн фронтерган религкейн доккхагIлоча дакъа Польски Войска музее дIачуденнад.

Маьршача хана фронтовой турналий сайле ца йожее гIерт кортошкоашш, са ца кходелг гIуьдаьч дарца из къа тIа лаьх а ен. 1967—1972 шерашка дивизенарча массеж эзар тIемахоча «Хьокъаме салтеч яха наьъха тIа йохьаьна значкаш: ешай, бIаьш отделенеш: та «Социалистически служба отделен» яха пIн ешнай.

Бежарашта долча польски советски цIахьаьнгахь шин эскара доттагIал хьахьокхаш йоаь башха-дика белгало хиъа а хинга, ишта йолаш юсаш а я дивизи.

С. РЕПЕРОВИЧ,
польски журналист.
(Интеррресс — АПИ).
Варшава.

ПНР. Польски Войска цхьан учнишера арахийабд хорунжеи. Хаьонаш, сахьувзам дIабабьнабд. Экзаменаш а заучтаь а тошалла дIаеннай. «Польски Войска 30 шу дизара — сийленца нахьа» яхача дешдаь польска беженцаш. Ц